

bruisen binden boeien

cultuurnota Lansingerland

Bruisen - binden - boeien
Cultuurnota Lansingerland
Corsanr. T17.00998

Lansingerland
1 maart 2017
Marieke van Oudheusden

Inhoud

Inleiding

1. Context en kader
2. Cultuurbeleid: bruisen, binden en boeien
 - Lansingerland bruist
 - Lansingerland bindt
 - Lansingerland boeit
3. Programmalijnen: ervaren en ontdekken
4. Financiering
5. Monitoring en Evaluatie

DE WILKSE VERLAAT

Voorwoord

Lansingerland boeit - dat is de titel van onze cultuurnota.

Dat is ook het beeld dat de afgelopen periode naar voren kwam in de gesprekken met inwoners, culturele organisaties en ondernemers: Lansingerland heeft veel te bieden, maar er is ook nog veel ruimte om te ontdekken, te groeien en op cultureel gebied meer te betekenen.

In de afgelopen jaren was die ruimte er nauwelijks. Vanwege de forse bezuinigingen op de subsidies waren culturele organisaties vooral bezig met overleven; met vasthouden wat ze al deden. Culturele experimenten en nieuwe samenwerkingen kwamen pas van de grond na de introductie van het 'zeilfonds'. Het bleven daardoor vooral eenmalige acties.

Tegelijkertijd werd de afgelopen jaren duidelijk dat cultuur, in de breedste zin van het woord, van toegevoegde waarde is voor de samenleving. Verenigingen zijn plekken waar netwerken ontstaan, waar mensen van verschillende achtergrond elkaar ontmoeten en samenwerken en waar talent wordt ontdekt en groeit. Cultureel erfgoed - oud en nieuw - is onderscheidend, kunst en culturele programmering is in het algemeen een pre voor economische ontwikkeling.

Inwoners zijn er naar op zoek en zien mogelijkheden om in Lansingerland meer cultuur te beleven. Ze zoeken de groei en de nieuwe culturele positionering van onze gemeente niet in concurrerende, groots opgezette festivals, in de bouw van een imposant theater, een spraakmakend museum of een ongeëvenaarde collectie kunst. Lansingerland is niet van de 'stadse fratsen', zo gaf ook het identiteitsonderzoek 'Lang Leve Lansingerland' al aan. Ze kiezen liever voor nieuw elan, voor nieuwe dwarsverbanden, voor aansluiting op de omgeving en voor herwaardering en herpositionering van wat Lansingerland kenmerkt en onderscheidt. In onze gemeente zijn locaties voorhanden die kunnen uitgroeien tot creatieve broedplaats met een aantrekkelijk aanbod of tot culturele hotspot of klein en intiem theater.

Met diezelfde nuchterheid presenteren we een cultuurnota die bottom up is ontstaan, die wortelt in onze dorpen, bouwt op wat onze gemeente karakter geeft en cultuur op de agenda zet. Een nota die de identiteit versterkt en die uitnodigt om Lansingerland te ervaren en te ontdekken. Want Lansingerland bruist, bindt en boeit!

Ankie van Tatenhove
Wethouder Cultuur

Inleiding

Kunst en cultuur in de gemeente Lansingerland is toe is aan een nieuw, overtuigend verhaal. In maart 2009 verscheen de nota 'kunst en cultuur in de schijnwerpers'. Die beschreef Lansingerland als een gemeente die kunst en cultuur als onmisbare ingrediënten ziet voor een levenskrachtige samenleving. Daarnaast werd in 2009 de toekomstvisie 'Lansingerland op weg naar 2040' opgesteld. Ook deze nota schetst een beeld van kunst en cultuur in Lansingerland in de toekomst. Deze twee ambitieuze nota's hebben niet de betekenis gekregen die verwacht werd, want in de Kadernota 2013 is cultuur, vanwege de bezuinigingen, instrumenteel gemaakt. De subsidies voor cultuur daalden naar een absoluut minimum en waren uitsluitend bedoeld om kwetsbare doelgroepen te ondersteunen. Het culturele landschap veranderde en de ambities verdwenen naar de achtergrond.

Een nieuwe visie

Nu, in 2017, blijkt dat de bezuinigingen een beweging in gang gezet hebben waarin organisaties meer zijn gaan zoeken naar samenwerking en soms ook andere mogelijkheden hebben gevonden voor financiering. Tegelijkertijd dringt het besef door dat juist cultuur en de bijbehorende verenigingsstructuren een bijdrage leveren aan het functioneren van de samenleving als geheel. Het onderzoek naar de identiteit bevestigt dat: 'Het is een spannende tijd voor Lansingerland. Met de groei komen onvermijdelijk meer 'stadse elementen' de gemeente binnen. Waardoor de betrokkenheid en dorpse kleinschaligheid onder druk komen te staan. Terwijl het precies dát is, dat Lansingerland extra kleur geeft, óók voor nieuwe inwoners. Het is de uitdaging voor Lansingerland om zich zo te profileren als een gemeente die op pragmatische en creatieve wijze het stedelijke en het dorpse weet te integreren.'

Het is dus tijd voor een nieuwe nota met een visie die een positieve verandering uitlokt. Een visie die ruimte geeft aan kunst, cultuur en erfgoed en die uitdaagt om nieuwe verbindingen te zoeken met andere domeinen, zoals economie, onderwijs, recreatie, ruimtelijke ordening en zorg en welzijn. Een visie die aansluit bij wat we hebben en die de kracht van kunst en de betekenis van cultuur benut om de samenleving te versterken en de identiteit en het imago van Lansingerland te verstevigen.

Relevantie van cultuur

Cultuur hoort bij het sociaal domein. Het verenigingsleven zorgt voor ontmoeting en ontspanning en voor betrokkenheid en verbinding van jong en oud. Hier ontstaan netwerken die in zichzelf van grote waarde zijn voor de veerkracht van de samenleving. Niet alleen voor kwetsbare groepen, maar voor iedereen. Wie kan terugvallen op de vriendschappen die hier ontstaan, doet minder snel een beroep op professionals en is minder afhankelijk van zorg en ondersteuning. Wie deel uitmaakt van een groep en zich gewaardeerd voelt om zijn bijdrage, blijft langer actief en heeft minder kans op vereenzaming.¹

Ook de verbinding met economie, onderwijs en sport zorgt voor een vervlechting van cultuur met de hele samenleving. Cultuur en economie versterken elkaar. Zonder de aanwezigheid van culturele voorzieningen redt een economische regio het niet. Het culturele aanbod kan een van de factoren zijn die bedrijven en inwoners meenemen in een keuze voor Lansingerland. En de aanwezigheid van culturele voorzieningen vergroot de aantrekkelijkheid van de gemeente.

Ook cultuur en sport hebben veel raakvlakken. Beide werken ze aan de ontwikkeling van talent en competenties. Beide werken met vrijwilligers en leren onze jeugd gezond competitief gedrag. Sport en cultuur dragen bij aan een sterke samenleving en zijn ontmoetingsplaatsen voor jong en oud. Er worden verbindingen gelegd tussen verschillende leeftijden en op een ongedwongen manier wordt kennis opgedaan en vaardigheden getraind. Er ontstaan nieuwe vriendschappen en nieuwe netwerken en vrijwilligers.

Maatschappelijke waarde

Met deze nieuwe visie op cultuur hebben we meer oog voor de maatschappelijke waarde van cultuur voor onze inwoners en zoeken we meer naar dwarsverbanden met andere beleidsvelden. Dat betekent dat we niet alleen ideeën opwerpen, maar ook programmalijnen verbinden aan deze ideeën. Dat vraagt durf en bereidheid om bestaande patronen en traditionele grenzen te doorbreken en met een nieuwe blik te kijken naar de mogelijkheden voor een cultureel aanbod dat hoort bij Lansingerland.

¹ Zie ook 'Versterken van Veerkracht' - Beleidsnota Sociaal Domein 2018-2022

Leeswijzer

Hoofdstuk 1 geeft aan wat de wettelijke verplichtingen zijn, hoe deze visie tot stand is gekomen en geeft inzicht in de wensen van de inwoners van Lansingerland. De opbrengst van de verkenningen en enquêtes leidt tot drie speerpunten die worden beschreven in hoofdstuk 2. In hoofdstuk 3 worden deze uitgewerkt in drie programmalijnen. Hoofdstuk 4 geeft inzicht in de financiering van het cultuurbeleid. Hoofdstuk 5 geeft aan hoe de monitoring van het beleid zal worden aangepakt.

Hoofdstuk 1: Context en kader

De nota is tot stand gekomen in dialoog met de samenleving.

Eind maart 2016 zijn er gesprekken gevoerd met inwoners - jong en oud -, met culturele verenigingen en de gemeenteraad. Er zijn gesprekken georganiseerd op het gemeentehuis, bij de ontmoetingsplaatsen van de jeugd en gemeenteraadsleden zijn in het kader van het BOB traject de straat opgegaan. Het burgerpanel is om een mening gevraagd en er is een bezoek gebracht aan de Chocoladefabriek in Gouda en het Zeeuws Museum en de Drvkkery in Middelburg.

Ook inwoners zelf hebben initiatieven ontplooid om kunst en cultuur in de gemeente een nieuwe impuls te geven: in Bleiswijk vormden inwoners een Alliantie² 'Behoud 't Web' en in Bergschenhoek namen cultuurpartners het initiatief voor een Alliantie 'Cultuurhuis'. In de zomer 2016 organiseerden inwoners en verenigingen een culturele programmering in het Annie M. G. Schmidt park, daarbij financieel gesteund met een eenmalige waarderingssubsidie.

Resultaten gesprekken en bezoeken

Uit de gesprekken komt naar voren dat:

- cultuureducatie is van wezenlijk belang en de gemeente moet daar in investeren;
- er is een plek nodig waar makers bij elkaar kunnen komen, een verzamelgebouw, een 'cultuurfabriek';
- er is behoefte aan plekken voor ontmoeting en reuring, plekken waar iets gebeurt;
- er is behoefte aan een eigen -klein- theater en bioscoop of filmhuis;
- er moet meer samenwerking zijn tussen verenigingen/instellingen;
- kunst in de openbare ruimte hoort bij het erfgoed van Lansingerland;
- inwoners maken gebruik van culturele voorzieningen in de omliggende gemeenten en zullen dat ook blijven doen, ons culturele aanbod hoeft niet te concurreren met het kunstzinnige, culturele aanbod in Rotterdam of met het erfgoed in Delft.

² Alliantie: in 2015 organiseerde het college een aantal dorpsdialogen. Tijdens de laatste dialoog met de samenleving werden Allianties gesloten tussen inwoners en organisaties om gemeentelijke taken over te nemen of op een andere wijze uit te voeren.

De gesprekspartners delen de overtuiging dat cultuur prominenter op de agenda hoort. Verschillende partijen komen ook met specifieke punten:

- kerkgebouwen kunnen (meer) worden gebruikt voor uitvoeringen of zelfs uitgroeien tot een cultureel centrum;
- schoolgebouwen kunnen -buiten schooltijd- worden ingezet voor specifieke programmering.

Uit onderzoek uit het burgerpanel werd duidelijk dat:

- de bibliotheek door 58% van de respondenten bezocht wordt;
- de deelnemers vaker gebruik maken van culturele voorzieningen in omliggende gemeenten dan in Lansingerland. Vooral voor musea en exposities (65%) en bioscopen of filmhuizen (58%) gaan zij naar omliggende gemeenten. Ook voor culturele festivals en evenementen (44%) en cabaret en kleinkunst doen ze dat;
- Het ontbreken van geschikt aanbod is de meest genoemde reden om uit te wijken naar een buurgemeente;
- Drie op de tien inwoners tekent, schildert of doet grafisch werk. Ongeveer één op de vijf bespeelt een muziekinstrument of zingt.

Citaten deelnemers bezoek Gouda en Middelburg:

‘Het gaat niet om het gebouw (de vorm) maar om de locatie en wie je er samenbrengt (programma)’

‘Wat mij betreft is geen enkele samenwerking onmogelijk of uitgesloten. Richt je creatief op partijen waarmee samen te werken is, commercieel of niet-commercieel’

‘Bestaansrecht wordt gerealiseerd door samenwerking’

Bezoek aan Gouda en Middelburg

In december 2016 brachten diverse gemeenteraadsleden, vertegenwoordigers van de historische verenigingen, de erfgoedcommissie en de bibliotheek, samen met een aantal ambtenaren een bezoek aan Gouda en Middelburg. In Gouda bleek uit de presentatie van de Chocoladefabriek hoe een bibliotheek zich als culturele partner kan positioneren midden in de samenleving. In Middelburg werden het Zeeuws Museum en De Drukkery bezocht. In het museum stond de ontmoeting tussen generaties centraal en werd de delegatie verrast door de manier waarop het museum haar historisch bezit laat ervaren, door het in moderne vormen en technieken onder de aandacht te brengen, in workshops en in samenwerking met onderwijs en ambachtslieden.

Wettelijke verplichtingen

Voor kunst en cultuur zijn er geen wettelijke kaders, behalve voor het bibliotheekwerk. Het wetsontwerp stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (Wsob), kortweg de bibliotheekwet, is van kracht vanaf 1 januari 2015.

De wet noemt vijf functies waaraan een openbare bibliotheek moet voldoen:

- ter beschikking stellen van kennis en informatie
- bieden van mogelijkheden voor ontwikkeling en educatie
- bevorderen van het lezen en het laten kennismaken met literatuur
- organiseren van ontmoeting en debat
- laten kennismaken met kunst en cultuur

De rijksoverheid zorgt voor toegang tot de digitale bibliotheek. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de toegang tot de fysieke bibliotheek en voor het in stand houden ervan. Dit geeft de gemeenten ruimte om na te denken over wat de maatschappelijke bijdrage moet zijn van de bibliotheek en wat het mag kosten. Vanuit de wettelijke functies ligt de nadruk op cultuur.³

Landelijk beleid

Ondanks dat er geen wettelijke verplichtingen zijn is er wel landelijk beleid. In de 'Agenda Cultuur'⁴ adviseert de Raad voor Cultuur de minister over de hoofdlijnen van het cultuurbeleid:

- Stedelijke regio's: stedelijke regio's meer centraal zetten in het cultuurbeleid; het zijn de natuurlijke brandpunten in het culturele aanbod.
- Cultuureducatie, arbeidsmarkt en talentontwikkeling: de raad ziet cultuureducatie als een onderdeel van de vormende taak van het onderwijs van de toekomst.
- Publiek: zonder publiek komt cultuur niet tot leven. Er moet meer worden ingespeeld op het veranderende gedrag, smaak en samenstelling van het publiek.
- Profiel: culturele instellingen hebben meer ruimte nodig om op deze ontwikkeling in te spelen.

Vanuit landelijk beleid zijn er op het gebied van cultuureducatie twee regelingen waarvan Lansingerland gebruik kan maken: cultuureducatie met kwaliteit en brede impuls combinatiefuncties.

Provinciaal beleid

In de beleidsvisie⁵ richt de provincie Zuid-Holland zich met name op het beschermen en bewaren van cultureel erfgoed. Er zijn zeven erfgoedlijnen gedefinieerd, waaraan de subsidieregeling erfgoedlijnen is gekoppeld. Subsidie wordt verstrekt aan rechtspersonen voor activiteiten die bijdragen aan de bescherming, beleefbaarheid en benutting van de erfgoedlijnen.

³ Met de bibliotheek zijn we separaat in gesprek over de toekomstvisie van het bibliotheekwerk. In 2017 verschijnt er een nota over de toekomst van de bibliotheek.

⁴ Agenda Cultuur 2017-2020 en verder, Raad voor Cultuur, april 2015

⁵ Beleidsvisie Cultureel erfgoed en basisvoorzieningen cultuur 2017-2020', 2015

Op het gebied van cultuur vindt de provincie het belangrijk dat zoveel mogelijk mensen wat meekrijgen van cultuur en er zelf ook aan meedoen: cultuurparticipatie. Als het om schoolgaande kinderen en jeugd gaat staat cultuureducatie centraal. De provincie vindt cultuur vooral een gemeentelijke taak en in die lijn houdt de provincie een kleine basisvoorziening in stand, die gemeenten tweedelijns ondersteuning biedt bij de uitvoering van hun taak op gebied van cultuurparticipatie. De basisvoorziening bestaat uit Kunstgebouw⁶, Jeugdtheaterhuis Zuid-Holland, Popunie Zuid-Holland en Stichting Educatieve Orkest Projecten. Daar waar mogelijk maken we projectmatig gebruik van Provinciale subsidieregelingen. We kunnen geen aanspraak maken op een structurele financiële betrokkenheid.

Kader voor het cultuurbeleid Lansingerland

De rode draad die uit de gesprekken naar voren komt is dat er vooral aandacht moet zijn voor cultuureducatie en dat er behoefte is aan uitbreiding van het aanbod en van de culturele voorzieningen. Daarbij kiest men voor een schaal en programmering die past bij Lansingerland, die aansluit bij het eigene van Lansingerland en de identiteit versterkt. Cultuur moet uitdagen om mee te doen en de programmering moet zorgen voor ontmoeting, voor reuring en binding voor onze eigen inwoners. Het culturele aanbod mag anderen verrassen en verwonderen, maar onze podia en cultuurhuizen hoeven niet te concurreren met de faciliteiten die de grote steden om ons heen kunnen bieden. Dit kader is het bottom up uitgangspunt voor de cultuurnota.

⁶ Lansingerland krijgt in de periode 2017-2020 ondersteuning van het Kunstgebouw voor het programma Cultuureducatie met Kwaliteit.

Hoofdstuk 2: Cultuurbeleid: bruisen, binden en boeien

Lansingerland is een gemeente die groeit en gelooft in haar eigen potentie. Tegelijkertijd is Lansingerland een gemeente met historie, die beseft dat we bij onze ambitie feeling moeten houden met de wortels: de drie afzonderlijke dorpen met elk hun eigen identiteit. En bovendien ligt Lansingerland te midden van een aantal grotere steden met een rijk aanbod van kunst, cultuur en erfgoed dat goed bereikbaar is voor onze inwoners.

Het kunst- en cultuurbeleid moet rekening houden met deze aspecten, oog hebben voor de afzonderlijke kwaliteiten van de kernen, de kernwaarden van Lansingerland⁷ en voor de samenbindende kracht.

Dat doen we vanuit drie thema's:

1. Lansingerland bruist!

cultuureducatie en -participatie

Iedere inwoner kan zijn of haar talenten ontwikkelen en meedoen aan cultuur. Het stimuleert het creatief vermogen van de Lansingerlanders. Wie niet zelf actief meedoet kan genieten van cultuur.

2. Lansingerland bindt!

cultureel erfgoed en kunst in de buitenruimte

Erfgoed verbindt de historie aan de toekomst en erfgoed en kunst zorgen ervoor dat plekken in de buitenruimte zich onderscheiden van elkaar.

3. Lansingerland boeit!

identiteit en branding

Een onderscheidend activiteitenaanbod draagt bij aan de herkenbaarheid van de dorpen en zet Lansingerland op de kaart als aantrekkelijke gemeente.

⁷ de kernwaarden van Lansingerland, zoals gedefinieerd in het identiteitsonderzoek 'Lang Leve Lansingerland': gezond verstand, het goede leven, ondernemend, eigenheid, eerlijk, beschut.

“Als onderzoek aantoont dat het (cultuurdeelname red.) zo goed is voor de mentale, maar ook voor de fysieke gezondheid van oudere mensen, dan zouden de dokters daar eens aan moeten denken, en iemand dat moeten adviseren, beter dan nog weer eens een pil of een drank.” Hedy d’Ancona, oud minister VWS

2.1 Lansingerland bruist

Wij willen culturele ontmoetingen en samenwerking tussen de verschillende inwoners stimuleren en faciliteren zodat zoveel mogelijk mensen via het culturele leven participeren in de samenleving. Het streven is alle inwoners (jong en oud, mobiel of minder mobiel, met en zonder beperkingen, draagkrachtig en minder draagkrachtig) passief, actief en interactief deel te laten nemen aan een mix van kleine, grootschalige, gratis en betaalde culturele activiteiten.

Culturele activiteiten zorgen voor ontspanning, plezier en voor verbinding tussen mensen. Ze zetten aan tot nadenken en reflectie. Ze vervullen een positieve rol in de samenleving en dragen bij aan levenskwaliteit. Theaterbezoek, zingen in een koor of samen schilderen is meer dan alleen maar een aantrekkelijk tijdsbesteding.⁸

Cultuurdeelname kan ouderen helpen om langer zelfstandig te blijven. De vergrijzing van de Nederlandse bevolking neemt toe: in 2012 was het percentage 65-plussers 16% en in 2040 gaat het om 26%. De kwetsbaarheid onder ouderen zal evenredig stijgen, zo toont CBS onderzoek aan, vooral door vereenzaming. Dit laatste is een van de speerpunten in het sociaal domein. Uit onderzoek blijkt dat cultuurparticipatie een positief effect heeft op de vitaliteit, de gezondheid en het welzijn van ouderen. Daarnaast kunnen ouderen en jongeren samen aan de slag om bij te dragen aan sociale cohesie en om de twee generaties hun talenten te laten (her)ontdekken en te ontwikkelen door -al dan niet samen- actief aan kunstbeoefening te doen of oude ambachten te leren.

Kunst en cultuur zijn van fundamenteel belang voor onze samenleving. Het maatschappelijk belang van goede cultuureducatie en van actieve cultuurparticipatie is groot. Deelname aan kunst en cultuur is van waarde voor iedereen.

Cultuureducatie

Wie op jonge leeftijd in aanraking komt met kunst, ervaart dat de wereld niet stopt bij de voordeur. Cultuureducatie heeft inhoudelijk veel te bieden: het leert kinderen naar de wereld om hen heen te kijken en hun eigen plek daarin te bepalen.

⁸ Zicht op actieve cultuurparticipatie, thema's en trends in praktijk en beleid, LKCA, 2014, p.18

“Het belang van kunstbeoefening neemt toe naarmate mensen ouder worden. Je hardware - je lijf - geeft het op, je loopt op je 80ste niet meer de marathon. Maar je kunt wel muziek maken op je 80ste. Dus je hardware neemt af, maar het belang van je software, je cultuur, neemt toe naarmate je ouder wordt.” Frits de Lange, hoogleraar ethiek

Cultuur en kunsteducatie draagt bij aan de ontwikkeling en ontplooiing van kinderen en stimuleert kinderen om andere ‘talen te spreken’ waardoor talenten boven kunnen komen. Door cultuur en kunsteducatie te verankeren in ons onderwijs wordt het creatieve vermogen van leerlingen sterker ontwikkeld. Uit onderzoek blijkt dat dat bovendien van invloed is op de ontwikkeling van de hersenen.

Cultuureducatie legt de relatie met het verleden. Ons cultureel erfgoed vertelt de geschiedenis van onze omgeving en informeert over de leefomstandigheden in vroeger tijden. Dit zorgt niet alleen voor historisch besef bij de jongeren, maar bouwt ook aan de identiteit.

Cultuurparticipatie

De helft van alle Nederlanders houdt zich in de vrije tijd bezig met allerlei vormen van actieve cultuurparticipatie, in toneelclubs, leesgroepen, harmonie, fanfare, brassband, koren en schrijfclubs. Het gaat om nog veel meer mensen, als je de passieve cultuurparticipatie meerekent.

Om cultuurparticipatie mogelijk te maken zijn goed gespreide, betaalbare en gevarieerde voorzieningen nodig, die aansluiten op de behoeften van de inwoners. Publieke en openbare ruimten zijn bij uitstek geschikt om ontmoeting mogelijk te maken en voor de uitvoering van culturele of kunstzinnige activiteiten.

Wij willen ontmoetingsplekken die aansluiten bij nieuwe maatschappelijke ontwikkelingen, bij de wensen van de inwoners van Lansingerland en die zijn afgestemd op de voorzieningen in de regio. Een cultureel aanbod met een goed programma en een aantrekkelijke accommodatie.

2.2 Lansingerland bindt

Cultuur versterkt de eigen identiteit, het is een bindmiddel en is onmisbaar voor een aantrekkelijk leefklimaat. Het laat zien wat de drie kernen gemeen hebben, maar toont ook wat hen juist onderscheidt. Het zorgt voor herkenbaarheid en geeft inwoners een sense of belonging - mensen voelen zich aangetrokken en verbonden met hun leefomgeving.

Inspiratie

In het project 'Het Geheugen van Zutphen' delen 60+'ers herinneringen uit hun eigen Zutphense jeugd met de huidige jeugd uit Zutphen. Er wordt gewerkt in intergenerationele koppels aan de hand van een foto uit de fotocollectie van de 60+'ers. De ouderen schrijven samen met de jongeren de herinnering uit tot een verhaal, de jongeren maken een portretfoto. Vervolgens worden het verhaal en foto's in een workshop samen uitgewerkt tot een mooi eindproduct.

Cultureel Erfgoed

Materieel en immaterieel erfgoed kunnen zowel het gemeenschappelijke als het onderscheidende zichtbaar maken en versterken. Dit kleurt de identiteit en zorgt voor verbondenheid. Ons erfgoed is in beeld gebracht met de toewijzing van gemeentelijke monumenten. En wat vanuit historisch perspectief waardevol is, is eveneens beschreven. Het ontstaan van Lansingerland markeert een moment in de tijd, de ontstaansgeschiedenis gaat verder terug.

We koesteren ons erfgoed voor de versterking van de identiteit van de gemeente en we zoeken naar mogelijkheden om ons immaterieel erfgoed meer betekenis te geven.

Kunst in de openbare ruimte

Wanneer kunst geplaatst wordt in de openbare ruimte gaat het vaak om placemaking en om het benadrukken van de identiteit van de plek. Kunstenaars denken vanuit het collectief en vanuit het grotere verhaal. Ze duiden de geschiedenis of de ontwikkeling en doen dat vaak samen met de betrokkenen. Kunstenaars reframen: ze benaderen een vraag of een kwestie op een nieuwe manier en zorgen er daarmee voor dat er vragen gesteld worden of dat er verwondering of verwarring ontstaat. Het gesprek ontstaat.

2.3 Lansingerland boeit

Een gevarieerd aanbod aan cultuur en evenementen draagt er aan bij dat mensen de ene plaats verkiezen boven een andere om er te wonen, te recreëren of een bedrijf te vestigen. Vooral voor hoger opgeleiden en voor hogere inkomensgroepen heeft de aanwezigheid van culturele voorzieningen aantrekkingskracht, met name podiumkunsten.⁹

Programmering en locaties

De inwonerssamenstelling van Lansingerland vraagt om een uitgebreider aanbod aan cultuur en evenementen. In de zomer van 2016 is een pilot gedraaid met een culturele zomerprogrammering in het Annie M.G. Schmidt park: van een voorleesmiddag door de bibliotheek voor de allerkleinsten en een foodtruckfestival tot een parkconcert verzorgd door

⁹ Naar het erfgoeddeel (G. Marlet en C. van Woerkens (2011), Atlas voor gemeenten 2011, Nijmegen: VOC Uitgevers, p.15)

muziekvereniging Concordia. Deze culturele activiteiten werden erg gewaardeerd. Het zijn belangrijke ingrediënten voor de aantrekkelijkheid van Lansingerland als plek om te wonen en voor de aantrekkingskracht van de gemeente in de regio. Het succes van deze activiteiten is voor Lansingerland een kans het eigen profiel verder te ontwikkelen.

Er liggen kansen als het gaat om het verbinden van de cultuursector en ons erfgoed met onze economische bedrijvigheid. Partners binnen en buiten de cultuursector kunnen bijdragen aan de aantrekkelijkheid van Lansingerland.

We zorgen voor een evenementenkader waarin voorwaarden worden gecreëerd om meer van Lansingerland te maken door actief op zoek te gaan naar festivals en evenementen die passen bij de schaal van Lansingerland en aansluiten bij ons profiel.

Hoofdstuk 3 Programmalijnen: Ervaren en ontdekken

Elk van de drie thema's wordt uitgewerkt in verschillende programmalijnen.

Programma lijn 1: Lansingerland Bruist

- Cultuureducatie op school
Uit de gesprekken die gevoerd zijn bij de voorbereiding van de cultuurnota blijkt dat er grote waarde wordt gehecht aan cultuureducatie, zodat kinderen al op jonge leeftijd kennis maken met kunst en cultuur, ervaren en ontdekken wat ze met hun talenten kunnen doen en hun historisch besef groeit.

We zetten cultuureducatie op school breed in, zodat ieder kind kennis maakt met kunst, cultuur en erfgoed. Daarom investeren we in het programma Cultuureducatie met Kwaliteit en stimuleren we het inzetten van combinatiefunctionarissen.

We leveren een bijdrage aan het Jeugd Cultuur Fonds, zodat kinderen van gezinnen met een laag inkomen zich creatief kunnen ontwikkelen.

- Cultureel aanbod
Een sterke samenleving ontleent zijn veerkracht voor een belangrijk deel aan de verbondenheid die ontstaat wanneer inwoners met verschillende achtergrond deelnemen aan dezelfde activiteiten. Voor veel inwoners, van zeer jonge kinderen tot ver in de ouderdom, is kunstbeoefening een bron van expressie en zingeving. Kunstbeleving en kunstbeoefening maakt dat mensen zich prettig voelen en heeft een positieve impact op bijvoorbeeld de gezondheid, het vergroot de saamhorigheid en draagt bij aan de individuele ontwikkeling.

Culturele activiteiten en kunstzinnige werkvormen kunnen worden ingezet om gemeentelijke beleidsdoelen binnen het sociaal domein te realiseren. We dagen de verenigingen uit om - in samenwerking - een bijdrage te blijven leveren aan creatieve en culturele vorming van onze inwoners. We doen actief mee aan de landelijke week voor de amateurkunst en ondersteunen het idee voor het opzetten van een

Het woord Cultuurhuis komt van 'Kulturhus' en is een Scandinavisch begrip. Het staat voor een veelzijdig gemeenschapscentrum waarbij meer wordt gedeeld dan alleen de voordeur. Vergaande innovatieve samenwerking tussen participanten (zoals organisaties en verenigingen) is de sleutel naar een goed Kulturhus/Cultuurhuis. In 2000 is het concept geïntroduceerd in Overijssel, waarna het zich als een olievlek over Nederland heeft verspreid.

avondacademie waar inwoners cursussen kunnen volgen op het gebied van kunst en cultuur.

- Cultuurhuizen

In alle kernen is een 'cultuurhuis' de plek waar het maken van kunst en cultuur centraal staat. Het Cultuurhuis brengt mensen en organisaties bij elkaar. Het biedt activiteiten voor jong en oud en dit zoveel mogelijk in samenwerking met verenigingen, scholen en ondernemers.

Het zijn plekken waar kunst, cultuur en horeca elkaar ontmoeten en versterken, al dan niet aangevuld met werkplekken voor zelfstandigen. Ruimtes met een goede verblijfskwaliteit, waar iedereen welkom is en waar generaties hun plek vinden.

Het karakter van de cultuurhuizen kan verschillen, afhankelijk van het aanbod en de samenwerking die er ontstaat en van de mogelijkheden die het pand in zich heeft. Maar op alle locaties is het cultuurhuis een bruisende, creatieve ontmoetingsplaats waar culturele verenigingen oefenruimte huren en hun lessen verzorgen.

In Bleiswijk heeft 't Web de mogelijkheid en de charme om uit te groeien tot een cultuurhuis waar niet alleen creatieve activiteiten worden aangeboden. Op deze locatie vindt ook de bibliotheek onderdak. Het theaterpodium biedt bovendien de mogelijkheid voor een programmering van voorstellingen en optredens van lokale, regionale en landelijke gezelschappen.

In Bergschenhoek werken de culturele organisaties samen een plan uit om Het Spectrum/The Point uit te laten groeien tot een 'cultuurfabriek' waar alle culturele verenigingen onderdak kunnen vinden. De ruimte heeft geen theateervloer en is daardoor minder geschikt voor het verzorgen van optredens met veel publiek.

In Berkel en Rodenrijs zal naar verwachting de bibliotheek in de toekomst onderdeel worden van een 'cultuurhuis'. In dit cultuurhuis heeft de bibliotheek ruimte voor de uitvoering van de wettelijke taken, maar dit cultuurhuis biedt ook onderdak aan andere organisaties die bijdragen aan het functioneren van het cultuurhuis.

- Culturele locaties

Lansingerland bezit geen podium, theater, of bioscoop.

Draagvlak voor een groot eigen, gesubsidieerd theater ontbreekt zowel bij inwoners als bij de organisaties. Zij geven er voorkeur aan om voor uitvoeringen en optredens gebruik te blijven maken van multifunctionele ruimtes van ons maatschappelijk vastgoed, van schoolgebouwen en kerkzalen. Op hun beurt geven zowel kerken als scholen aan dat zij hun gebouwen (vaker) beschikbaar willen stellen voor multifunctioneel gebruik.

Het parochiebestuur van de RK-kerk bijvoorbeeld verkent voor het monumentale kerkgebouw aan de Noordeindseweg mogelijkheden voor breder cultureel gebruik en ziet dan voor het gebouw ook een rol in de culturele programmering van Lansingerland.

Bij heroriëntatie op het gemeentelijk maatschappelijk vastgoed moet vooral gekeken worden naar optimalisatie van de locaties Spectrum in Bergschenhoek, 't Web in Bleiswijk en de bibliotheek in Berkel en Rodenijs.

Programmalijn 2: Lansingerland Bindt!

Het doel is om het cultuurhistorisch erfgoed van Lansingerland onder de aandacht te brengen en om de ruimtelijke kwaliteit van onze gemeente beter in beeld te brengen.

- **Musea Lansingerland**
De drie historische verenigingen herbergen een schatkist vol verhalen die van betekenis zijn voor iedere inwoner. Een streekmuseum Lansingerland kan deze verhalen delen en bekendheid geven bij een breed publiek. Dit zijn verhalen waarin iedere Lansingerlander zich kan herkennen: Wie ben je, waar kom je vandaan, waar ga je naar toe en welk verhaal ga jij maken voor de Lansingerlandse samenleving? 'Museum Lansingerland' wordt een wereld waar we de identiteit van Lansingerland kunnen beleven, waar een educatieruimte en reminiscentieruimte een plek bieden aan jong en oud en deze groepen bij elkaar laten komen. Waar iedereen heden en verleden kan ervaren. Waar bewoners herkenning vinden.
In Museumhoeve Molenaar, een officieel geregistreerd museum, kan iedereen kennis maken met het cultuurhistorisch verleden van het alledaagse plattelandsleven. Het educatief programma van het museum is waardevol voor de scholen in Lansingerland.
- **Positioneren van het erfgoed**
Lansingerland heeft een aantal Rijksmonumenten en diverse gemeentelijke monumenten. We willen dit erfgoed beter zichtbaar maken door schildjes op de huizen plaatsen, actief mee te doen aan Open Monumentendag, de monumenten te beschrijven en de cultuurhistorie levend te houden en te verankeren in beleid. De 'vetes' tussen de drie kernen voegen we toe als immaterieel erfgoed.
- **Kunst in de openbare ruimte**
We hebben een collectie kunst in de openbare ruimte. We willen deze kunst beter zichtbaar maken door de kunstwerken te beschrijven en te gebruiken voor beeldende vorming op de scholen in Lansingerland. We zoeken naar uitwisseling met kunstcollecties van omliggende gemeenten.

Programmalijn 3: Lansingerland Boeit!

Lansingerland wordt levendig en dynamisch met een cultureel aanbod dat past bij de kernen afzonderlijk of bij Lansingerland als geheel.

- Festivals en evenementen
Voorbeelden van een dynamisch cultureel aanbod zijn festivals, zomeractiviteiten in het Annie M.G. Schmidtpark, evenementen in de dorpskernen en het talentenbal.

We kunnen dit alleen realiseren in samenwerking met verschillende partners en verschillende beleidsvelden. Om Lansingerland op de kaart te zetten gaan we actief op zoek om aansprekende en passende evenementen aan te trekken of met onze partners te organiseren.

- Gebiedspromotie
Lansingerland wordt omringd door gemeentes met een rijk cultureel voorzieningenniveau. Te midden van deze grotere steden vermarkt Lansingerland op verrassende wijze zijn eigen kwaliteiten door zowel verbinding te zoeken met het culturele aanbod van de steden om ons heen als door te focussen op het onderscheidende karakter van onze gemeente en de rijke historie van onze dorpen. We zetten daartoe bijvoorbeeld fietsroutes uit om Lansingerland te beleven. De Kunsttoer zorgt voor een kennismaking met het werk van beeldende kunstenaars uit Lansingerland. Daarnaast willen we nieuwe culturele-mix-initiatieven van de grond trekken in samenwerking met ons bedrijfsleven.

- Cultureel platform
We stellen een evenementenkader op en organiseren een cultureel platform, dat het culturele veld vertegenwoordigt. Dit platform zorgt voor regie en is aanjager van initiatief en vernieuwing. Het speelt ook een belangrijke rol in de samenwerking tussen cultuur en bedrijfsleven.

Om het platform van de grond te krijgen en cultuur volgens de drie beschreven programmalijnen op de kaart te zetten benoemen we een kwartiermaker, die in een periode van 2 jaar de vernieuwing aanjaagt. Het platform zal uitgroeien tot een zelfstandige stichting.

Hoofdstuk 4: Financiering

Bij een beleidsnota hoort een financieel overzicht. Uitgangspunt van dit cultuurnota is dat het nieuwe beleid wordt gefinancierd met extra budget. Daarnaast is een kwartiermaker nodig om samenwerkingen aan te jagen en evenementen naar Lansingerland te halen. Er wordt verbinding gezocht met andere terreinen en partners om te komen tot een brede cofinanciering.

Wanneer er geen extra budget wordt toegevoegd, bedraagt het cultuurbudget vanaf 2018 nog slechts een kleine € 5.000. Dit is exclusief bibliotheekwerk (€ 620.580) en cultuureducatie op school: de e-lijn (€ 30.000).

Naast dit bedrag hebben we ca 1 fte beschikbaar voor cultuur (0,5 fte subsidies Zeilfonds, accountbeheer verenigingen en 0,5 fte subsidiebeleid).

Het budget voor kunst en cultuur valt tot en met 2017 nog onder de hoofddoelen van het sociaal domein. Met deze visie zetten we in op het apart subsidiëren van cultuur. Als de cultuurnota is vastgesteld werken we aan een subsidieregeling. Deze kan in het tweede kwartaal van 2017 klaar zijn, zodat deze regeling in 2018 in werking kan treden.

We vragen om extra budget, hiervoor hebben we twee argumenten:

- De huidige begroting, exclusief uitgaven voor de bibliotheek, staat bijna op nul.
- Het bedrag per inwoner dat de gemeente budgetteert voor kunst, cultuur en bibliotheek is erg mager vergeleken met omliggende en/of vergelijkbare gemeentes.

Begroting vanaf 2018

Nr.	Beleidsaccent	a. Huidig (2017)	b. +(2018)	c. ++(2022)
1	Lansingerland bruist!			
1.1	Cultuureducatie	30	60	90
1.2	Cultuurparticipatie (verenigingen, muziekschool etc.)	55	100	150
1.3	Bibliotheek	620	620+ p.m.	620+ p.m.
1.4	Cultuurhuizen	0	100	150
2	Lansingerland bindt!			
2.1	Museum Lansingerland	15	15+ p.m.	15+ p.m.
2.2	Kunst in de Openbare Ruimte	30	30+ p.m.	30+ p.m.
3	Lansingerland boeit!			
3.1	Festivals en evenementen	0	0+ p.m.	100+ p.m.
3.2	Platform / kwartiermaker / programmeur	0	85	85
	Totaal	750	1.010	1.240
	Per inwoner	€ 12,50	€ 16,83	€ 20,67

Toelichting

Bedragen x 1000

1.1 huidige 7 deelnemende scholen uitbreiden naar 22 scholen

1.2 subsidie aan cultuurverenigingen en professionele instellingen t.b.v. cultuurdeelname in vrije tijd

1.3 voor de bibliotheek wordt nog een visie uitgewerkt

1.4 bedrag voor huisvesting en programmeringskosten

2.1 huidig exploitatie Museum Bleiswijk, uitbreiden naar huisvesting en presentaties

2.2 beheer en onderhoud

3.1 bekostiging festivals en evenementen: beleidsplan evenementen volgt nog

3.2 een persoon met overview over hele beleid, die verbindt, aanjaagt, coördineert en programmeert

Uitgaven cultuur Lansingerland in ten opzichte van omliggende en/of vergelijkbare gemeentes.

WWW.KUNSTTOER.NL

Gemeente	Uitgaven	Inwoneraantal	Per inwoner
Lansingerland			
Kunst en Cultuur	100	60.000	€ 12,50
Bibliotheek en educatie	650		
Totaal Lansingerland	750		
Pijnacker-Nootdorp			
Kunst en Cultuur	413	52.000	€ 28,87
Bibliotheek en educatie	1.088		
Totaal Pijnacker-Nootdorp	1.501		
Capelle aan den IJssel			
Kunst en Cultuur	1.647	66.000	€ 47,80
Bibliotheek en educatie	1.508		
Totaal Capelle aan den IJssel	3.155		
Gouda			
Kunst en Cultuur	3.645	71.000	€ 92,86
Bibliotheek en educatie	2.948		
Totaal Gouda	6.593		
Rijswijk			
Kunst en Cultuur	3.478	50.000	€ 105,42
Bibliotheek en educatie	1.793		
Totaal Rijswijk	5.271		

Hoofdstuk 5 Monitoring en evaluatie

Monitoring en verantwoording van de uitvoering van ons beleid op het gebied van cultuur is niet alleen wenselijk, maar net als bij iedere andere vorm van beleid ook noodzakelijk. Voor cultuur geldt echter in veel grotere mate dan bij andere beleidsterreinen dat **kwaliteit** niet alleen belangrijker is dan **kwantiteit**, maar dat de variatie hiertussen ook groter is. Dit heeft als gevolg dat het op een meetbare en systematische manier monitoren van de effecten van cultuurbeleid lastig is.

Ter illustratie:

Een belangrijk onderdeel van *Lansingerland Bruist!* is het vergroten van het aantal evenementen in onze gemeente. Gezien deze doelstelling is het voor de hand te liggen om de indicator '*aantal evenementen in Lansingerland*' als indicator te hanteren. In de verantwoording zou bijvoorbeeld een verdubbeling van het aantal evenementen als een groot succes gezien worden. Als we echter inzoomen op de mate waarin deze evenementen daadwerkelijk bijdragen aan het 'bruisen' van Lansingerland worden de beperkingen van deze benadering duidelijk. Deze zitten hem in de waardering van verschillende typen evenementen. Hoe verhoudt een dancefestival aan de Rotte met 10.000 bezoekers en een regionale uitstraling zich bijvoorbeeld tot een intiem poëziefestival met 100 bezoekers? Of een evenement opgezet door vrijwilligers voor kwetsbare ouderen versus een Oktoberfest, georganiseerd door een horecagelegenheid?

Met inachtneming van de bovenstaande ambigue waardering van verschillende activiteiten kiezen wij ervoor om een eenvoudige basisindicatoren set te formuleren aan de hand waarvan wij een beeld kunnen schetsen van de ontwikkeling van cultuur in Lansingerland. Deze indicatoren set is op de volgende pagina weergegeven.

Thema	Indicator	Bron
Lansingerland Bruist!	Aantal kinderen bereikt met cultuureducatie op school	A
	Gebruik van het Jeugd Cultuurfonds	A
	Aantal leden cultuurverenigingen	B
	Aantal uren gebruik cultuurhuizen	A
Lansingerland Bindt!	Bezoekers musea	A
	Bezoekers Bibliotheek	A
Lansingerland Boeit!	Aantal evenementen en festivals	C
	Initiatieven Cultureel platform	A
Bronnen: a. Opgave subsidie- en uitvoeringspartners; b. Subsidieverantwoording/open uitvraag; c. Verstrekte evenementenvergunningen en -meldingen.		

Naast het bovenstaande leggen wij uiteraard verantwoording af over de uitvoering van het beleid en de middelen die wij hiervoor uitgeven via de reguliere Planning & Control-cyclus.

Colofon

Foto's:

Met dank aan:

René van Rooijen

Jolanda Wagenaar

Overige foto's:

Gemeente Lansingerland